

TK**TILASTOTIEDOTUS**
Statistisk rapport 1973

ARKISTOKAPPALE

TILASTOKESKUS
STATISTIKCENTRALENHelsinki
Helsingfors

Tiedustelut-Förfrågningar

Pvm-Datum

No

Aktuaari Pertti Tauriainen
puh: 90-765 577

30.5.1973

OI 1973:4

SYYTTÄMÄTTÄ JÄTETYT HENKILÖT VUOSINA 1971 JA 1972

SYYTTÄMÄTTÄ JÄTETYT HENKILÖT VUOSINA 1971 JA 1972

1. Syyttämättä jättäminen ja sen lähikäsitteet

Kun tarkastellaan ilmitulleen rikoksen käsittelyä eri vaiheissa havaitaan, että toimenpiteistä luopuminen voi tapahtua poliisiviranomaisen, syyttäjän tai tuomioistuimen toimesta. Poliisi voi Poliisilain 14 §:n 2 momentin mukaan jättää selvitetyn rikoksen ilmoittamatta, jos rikos on ollut vähäpätöinen eikä, milloin teolla on loukattu yksityistä oikeutta, asianomistaja vaadi ilmoitusta tehtäväksi. Tuomioistuin voi jättää syylliseksi todetun tuomitsematta rangaistukseen, jos rikos on vähäpätöinen tai tekijä on alle 18-vuotias. Lisäksi edellytetään, että teko on johtunut huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömydestä. Vähäpätöisen rikoksen tuomitsematta jättäminen edellyttää myös, ettei yleinen etu vaadi rangaistukseen tuomitsemista.

Syyttäjä voi jättää selvitettyyn rikokseen syyllistyneen henkilön syyttämättä Rikoslain voimaansaamisesta annetun asetuksen (RVA) 15 §:n 2 momentin perusteella, jos rikos on vähäpätöinen, ja teko on johtunut huomaamattomuudesta, ajattelemattomuudesta tai tietämättömyydestä eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista. Nuorista rikoksentekijöistä annetun lain (NuorRikL) perusteella syyttäjä voi jättää syyttämättä alle 18-vuotiaan henkilön, jos rikoksesta ei ole säädetty muuta yleistä lajia olevaa rangaistusta kuin sakkoa tai vankeutta enintään kolme kuukautta. Syyttäjän on tehtävä sosiaaliviranomaisille ilmoitus kaikista NuorRikL:n perusteella syyttämättä jättämistään henkilöistä. Mikäli tehty rikos on vähäpätöinen tulee syyttämättä jättämisen perustua RVA:n 15 §:n 2 momenttiin myös alle 18-vuotiaiden kohdalla.

Paitsi RVA:n ja NuorRikL:n säännöksistä voi syyttämättä jättäminen käytännössä johtua myös esim. näytön puutteesta, syytetyn syyntakeettomuudesta tai syyteoikeuden raukeamisesta.

2. Tutkimuksen tarkoitus ja lähestymistapa

Tutkimuksen avulla pyrittiin toisaalta selvittämään syyttämättä jättämisenilmiötä, alaikäisten tekemien rikosten ja syyttämättä jätettyjen rikosten laatua sekä alaikäisten ja syyttämättä jätettyjen henkilöiden ominaisuuksia. Alaikäiset otettiin mukaan, koska haluttiin saada selville rikoksia tehneiden henkilöiden kokonaismäärä. Alle 15-vuotiaat eivät kuitenkaan ole rikosoikeudellisesti vastuussa teoistaan, joten he eivät voi olla varsinaisen syyttämättä jättämisen kohteena.

Vuoteen 1970 saakka oli poliisipiirien täyttämiltä rikostilastolomakkeilta saatavissa tiedot alaikäisinä ja nuorina rikosentekijöinä syyttämättä jätettyjen henkilöiden lukumääristä. Vuoden 1971 alusta rikostilastolomakkeet uusittiin siten, että syyttämättä jätettyjä henkilöitä varten tuli käyttöön oma lomake. Syyttämättä jätettyä henkilöä koskevalta lomakkeelta tuli ilmetä syyttäjän, nimismiespiireissä nimismiehen, poliisilaitoskaupungeissa kaupunginviskaalin, tekemä ratkaisu. Lomakkeen täyttäminen kuului poliisiviranomaisille myös poliisilaitoskaupungeissa.

Moottoriajoneuvon tai muun kulkuneuvon juopuneena tai alkoholin vaikutuksen alaisena kuljettamista koskevia tapauksia lukuun ottamatta ei ilmoitusta syyttämättä jätetyistä henkilöistä tarvinnut täyttää liikenerikosten osalta. Kaikista muista rikoksista oli ilmoitus tehtävä.

Syyttämättä jätettyä henkilöä koskevalta lomakkeelta oli poliisipiirin lisäksi saatavissa seuraavat tiedot:

a. henkilöä koskevat

- sukupuoli
- syntymäaika
- syntymäkotikunta
- asuinkunta
- ammatti

b. rikokseen liittyvät

- rikoksen laatu
- samalla kertaa käsiteltyjen rikosten lukumäärä
- rikoksen teko aika
- tekokunta

c. syyttämättä jättämisen peruste, joksi merkittiin yksi allaolevista vaihtoehtoista

- alle 15-vuotias
- vähäpätöinen rikos
- nuori rikoksentekijä
- syytettävä kuollut
- näytön puuttuminen
- syyntakeettomuus
- syyteoikeus vanhentunut
- asianomistajan luopuminen
- muu peruste.

Tilastoyksiköksi valittiin syyttämättä jätetyn henkilön päärikos. Tällä tarkoitetaan samalla kertaa käsitellyistä rikoksista sitä, josta lain mukaan saattaa seurata ankarin rangaistus. Jos henkilö oli syylistynyt vain yhteen rikokseen oli tämä samalla hänen päärikoksensa. Vuotta 1971 koskeva aineisto muunnettiin konekieliseen asuun ja siitä tulostettiin lähinnä tärkeimpien syyttämättä jättämisperusteiden mukaisia tauluja. Vuoden 1972 aineisto käsiteltiin manuaalisesti, jolloin muuttujat olivat poliisilaitos/nimismiespiiri, päärikos, syyttämättä jättämisen peruste ja syyttämättä jätetyn henkilön ikä.

3. Aineiston luotettavuus

Oikeuskanslerinvirasto on vuodesta 1970 alkaen saanut kaupunginviskaaleilta tiedot heidän syyttämättä jättämistään henkilöistä. Kaupunginviskaalien ja poliisilaitosten ilmoittamien tietojen tulisi teoriassa olla samat, koska kaupunginviskaalit toimivat syyttäjinä ns. vanhoissa kaupungeissa. Koska syyttämättä jätettyjä henkilöitä koskeva lomake otettiin käyttöön vuoden 1971 alusta on mielenkiintoista tarkastella eri lähteistä saatuja vuosien 1970 ja 1971 vastaavia lukuja.

Tietolähde	Syyttämättä jättämisen perusteet							
	NuorRikL		RVA 15:2		Muut perust.		Yhteensä	
	1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970	1971
Kaupunginviskaalit	182	65	557	537	1861	1936	2600	2538
Poliisilaitokset	121	44	-	508	-	1928	-	2480
erotus-%	33.5	32.3	-	5.4	-	0.4	-	2.3

Poliisilaitosten antamat luvut ovat pienemmät kuin kaupunginviskaaleilta saadut. Poliisilaitosten ilmoittama syyttämättä jätettyjen kokonaismäärä on 2.3 prosenttia pienempi kuin kaupunginviskaalien ilmoittama lukumäärä. Lukujen välinen ero on suurin NuorRikL:n perusteella syyttämättä jätettyjen kohdalla, jolloin poliisilaitosten ilmoitusten perusteella saatu luku on kolmanneksen pienempi kuin kaupunginviskaalien antama luku. Ero johtuu osittain siitä, että tilastokeskuksessa muutettiin poliisilaitosten ilmoittamia lukuja, koska rikokset olivat sellaisia, ettei niitä NuorRikL:n perusteella olisi voinut jättää syyttämättä. Syyttämättä jättämisen katsottiin tällöin tapahtuneen jonkin muun perusteen mukaan.

Poliisipiirien ilmoittamat tiedot syyttämättä jätetyistä alle 15-vuotiaista ja nuorista rikoksentekeijöistä vuosilta 1969 ja 1970 antavat mahdollisuuden arvioida vuosien 1971 ja 1972 aineiston luotettavuutta.

Tietolähde	Syyttämättä jättämisen peruste							
	alle 15-vuotiaat				nuoret rikoksentekeijät			
	1969	1970	1971	1972	1969	1970	1971	1972
Koko maa	8538	8811	4975	4656	326	386	93	201
Poliisilaitokset	4593	4826	3178	3192	138	121	44	130
Nimismiespiirit	3945	3985	1797	1464	188	265	49	71

Asetelman lukuja tarkasteltaessa on muistettava, että vuosien 1970 ja 1971 luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään. Alle 15-vuotiaiden lukumäärä näyttää vuonna 1971 vähentyneen lähes puoleen edelliseen vuoteen verrattuna. Poliisilaitosten osalta luku on kolmanneksen ja nimismiespiirien kohdalla yli puolet pienempi kuin vuonna 1970. Alaikäisten lukumäärä oli vuonna 1972 nimismiespiirien ilmoituksen mukaan vieläkin pienempi kuin vuonna 1971. Nuorten rikoksentekeijöiden lukumäärä näyttää nimismiespiirien osalta vähentyneen huomattavasti enemmän kuin poliisilaitosten kohdalla verrattaessa vuosien 1970 ja 1971 lukuja. Kaupunginviskaalien antamien tietojen mukainen suhteellinen pudotus on kuitenkin lähes yhtäpitävä poliisilaitosten tietojen kanssa.

Osa pudotuksesta aiheutuu päärikos pohjaisen tilastoyksikön käyttämisestä. Tällöin samalla kertaa käsitellyistä rikoksista, vaikka ne oli tehty eri aikaan, otettiin huomioon vain pääririkokseksi katsottava.

Näyttää ilmeiseltä, että nimismiehen kaksijakoinen rooli - toisaalta poliisiviranomainen, toisaalta syyttäjä - on aiheuttanut sekaannusta syyttämättä jättämisisilmiötä tutkittaessa. Nimismiesten on ehkä ollut vaikea erottaa poliisin ilmoittamatta jättämisen oikeutta syyttäjän syyttämättä jättämisoikeudesta. Ns. vanhoissa kaupungeissa, joissa kaupunginviskaali toimii syyttäjänä on eron tekeminen melko helppoa. Aineiston luotettavuus onkin ilmeisesti huomattavasti parempi poliisilaitosten kuin nimismiespiirien kohdalla. Alaikäisten ja kaikkien syyttämättä jätettyjen määrän väheneminen saattaa osittain johtua siitä, että kaikkein vähäisempien rikosten osalta ei ilmoitusta syyttämättä jätetystä henkilöstä liene tehty ollenkaan sen vaatiman täyttötyön takia. Ainakin osa alle 15-vuotiaista lienee jäänyt pois, koska alaikäiset eivät voi olla varsinaisen syyttämättä jättämisen kohteena.

Aineistosta saataviin tuloksiin on syytä suhtautua melkoisella varauksella tekemättä kovin rohkeita johtopäätöksiä. Kuitenkin tutkimus valottanee ainakin osittain ja suuntaa antavasti syyttämättä jättämisisilmiötä sekä syyttämättä jätettyjen henkilöiden ominaisuuksia.

4. Syyttämättä jättämisen yleisyys

4.1. Syyttämättä jätetyt yli 15-vuotiaat henkilöt

Vuonna 1971 jätettiin koko maassa lähes 5 000 ja vuonna 1972 yli 4 800 yli 15-vuotiasta henkilöä syyttämättä. Kuten alla olevasta asetelmasta selviää oli syyttämättä jätettyjen lukumäärä vuonna 1971 poliisilaitoksissa ja nimismiespiireissä suurin piirtein yhtä suuri.

Alue	Syyttämättä jätetyt henkilöt			
	Lukumäärä		% koko maan lukumäärästä	
	1971	1972	1971	1972
Koko maa	4988	4827	100.0	100.0
Poliisilaitokset	2480	2882	49.7	59.7
Nimismiespiirit	2508	1945	50.3	40.3

Syyttämättä jätettyjen lukumäärä putosi nimismiespiirien ilmoituksen mukaan vuonna 1972 lähes 600:lla vuoden 1971 luvusta, kun taas poliisilaitosten ilmoittama vastaava luku kasvoi 400:llä. Vähentyminen

saattaa johtua siitä, ettei nimismiespiireistä ole saatu ilmoitusta kaikista tapauksista.

Suhteutettaessa syyttämättä jätettyjen yli 15-vuotiaiden tekemien rikosten lukumäärä syyttäjälle syyttämistä varten ilmoitettujen rikosten määrään saadaan jonkinlainen kuva syyttämättä jättämisen yleisyydestä. Kaikki perusteet mukaan lukien jätettiin vuonna 1971 jokaista 1 000 syyttäjälle ilmoitettua rikosta kohti 20.4 rikosta syyttämättä. Vuonna 1972 oli vastaava suhdeluku 17.8. Lukumääräisesti eniten oli syyttämättä jätettyjä Uudenmaan, Turun ja Porin sekä Hämeen lääneissä, joissa oli yli puolet kaikista syyttämättä jätetyistä.

Tutkimuksen yhteydessä pyrittiin selvittämään syyttämättä jättämiskäytännön alueellisia eroja. Säännösten soveltamiseroista ei kuitenkaan voida aineiston perusteella tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska syyttämättä jättämisen esiintymisen alueellinen vaihtelevuus saattaa johtua myös tutkimukseen liittyvistä puutteellisuuksista. Vähäisten rikosten ilmoittamisherkkyys saattaa olla erilainen maan eri osissa. Näin ollen alueilla, joilla tehdään vähän rikoksia ja ilmoitetaan pienetkin rikokset, jätetään suhteellisen paljon rikoksia syyttämättä. Alueilla, joilla tehdään paljon rikoksia ei kaikkia pieniä rikoksia ilmoiteta (tai tekijää ei saada selville), jolloin syyttämättä jätettyjen määrä voi olla suhteellisesti laskien pieni. Tutkimusaineiston epätäydellisyys joltakin alueelta vähentää luonnollisesti sen syyttämättä jätettyjen osuutta.

4.2. Alaikäisenä rikokseen syyllistyneet henkilöt

Syyttämättä jätettyjen henkilöiden lisäksi kerättiin vuosina 1971 ja 1972 tietoja alaikäisten (alle 15-vuotiaiden) henkilöiden tekemistä rikoksista. Koko maassa syyllistyi vuonna 1971 noin 5 000 ja vuonna 1972 lähes 4 700 alle 15-vuotiasta rikokseen. Laskettaessa vuonna 1971 alaikäisenä rikokseen syyllistyneiden määrä 10-14 -vuotiaiden väkiluvun 100 000 kohti saadaan tulokseksi 1 250. Vuonna 1970 syyllistyi rikokseen 8 811 alaikäistä eli 2 153 henkilöä 10-14 -vuotiaiden 100 000 kohti. Vuoden 1971 luvut ovat yli kolmanneksen pienemmät kuin vastaavat määrät vuonna 1970. Suurimman osan eroista selittänee tutkimuksen päärikospohjainen tilastöyksikkö. Aikaisemmasta käytännöstä poiketen laskettiin vuosina 1971 ja 1972 mukaan samalla kertaa käsitellyistä rikok-

sista vain päärikokseksi katsottava. Saman henkilön eri kerroilla käsitellyt rikokset on laskettu erikseen. Täten sama henkilö voi esiintyä luvuissa useammin kuin kerran vuoden aikana.

Uudenmaan läänissä sattui noin neljännes alaikäisten tekemistä rikoksista. Seuraavaksi eniten syyllistyivät alaikäiset rikoksiin Turun ja Porin sekä Hämeen lääneissä. Alaikäisten tekemien rikosten alueellisen jakautumisen erojen syistä ei kuitenkaan voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska alle 15-vuotiaiden tekemien rikosten ilmoittamiskäytännössä on saattanut olla huomattaviakin eroja maan eri osien välillä.

5. Syyttämättä jätetyt rikokset

5.1. Syyttämättä jätettyjen yli 15-vuotiaiden tekemät rikokset

Vuosina 1971 ja 1972 syyttämättä jätetyistä yli 15-vuotiaista syyllistyi valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneisiin rikoksiin noin 13 prosenttia, yksilöön kohdistuneisiin rikoksiin viidennes, omaisuusrikoksiin lähes puolet ja muihin rikoksiin loput 17 prosenttia (taulut 1,2 ja 3). Kuten edellä on jo mainittu on kunkin henkilön kohdalla otettu huomioon samalla kertaa käsitellyistä rikoksista vain päärikokseksi katsottava, joten rikosten kokonaismäärä on tauluissa esitettyjä lukuja suurempi.

Tarkasteltaessa syyttämättä jättämisen perusteita rikosryhmittäin havaitaan, että asianomistajan luopuminen muodostaa niistä suurimman ryhmän ja NuorRikL:n perusteet pienimmän ryhmän. Suurimmillaan oli asianomistajan luopuminen syyttämättä jättämisen perusteena yksilöön kohdistuneiden rikosten osalta, jolloin se kattoi noin puolet tapauksista. Pienimmillään oli asianomistajan luopuminen muiden kuin rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten kohdalla.

Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneisiin rikoksiin syyllistyneistä henkilöistä jätettiin vuosina 1971 ja 1972 syyttämättä vähäpätöisen rikoksen takia (RVA 15 §) neljännes, NuorRikL:n perusteella hieman yli 2 prosenttia, näytön puuttumisen vuoksi lähes viidennes, asianomistajan luopumisen vuoksi yli kolmannes ja loput muiden syiden takia.

Yksilöön kohdistuneiden rikosten kohdalla jakautuma oli hieman toisenlainen. Vähäpätöisen rikoksen perusteella jätettiin syyttämättä vuonna 1971 yli 13 prosenttia ja vuonna 1972 lähes viidennes. Näytön puuttuminen oli viidesosassa tapauksista syyttämättä jättämisen perusteena. Asianomistajan luopuminen ehkäisi syytteen lähes puolessa tapauksista.

Omaisuusrikosten kohdalla asianomistajan luopuminen muodosti yli 40 prosenttia, vähäpätöinen rikos noin neljänneksen, NuorRikL ja näytön puuttuminen yhdessä viidenneksen ja muut syyt loput syyttämättä jättämisen perusteista.

Muiden kuin rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten osalta oli asianomistajan luopuminen pienin syyttämättä jättämisen perusteryhmistä eli alle 5 prosenttia. Suurin syyttämättä jättämisen perusteryhmä oli vähäpätöinen rikos, joka kattoi yli kolmanneksen kaikista tapauksista.

Laskettaessa vuonna 1971 syyttämättä jätettyjen rikosten määrä 1 000 syyttäjälle syyttämistä varten ilmoitettua rikosta kohti havaitaan, että 1 000 yksilöön kohdistunutta, syyttäjälle ilmoitettua rikosta kohti jätettiin syyttämättä 104.7 rikosta (taulu 2). Pienin oli luku muiden kuin rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten kohdalla (4.6). Kaikkien rikosten osalta laskettuna suhdelukuna oli vuonna 1971 noin 20 ja vuonna 1972 lähes 18, kuten edellä on jo mainittu (ks. taulu 3).

5.2. Alaikäisten tekemät rikokset

Alaikäisten (alle 15-vuotiaiden) vuosina 1971 ja 1972 tekemistä rikoksista oli 90 prosenttia omaisuusrikoksia, valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneita noin 5 prosenttia (1971 n. 6 % ja 1972 n. 4 %), yksilöön kohdistuneita 2 prosenttia ja muita rikoksia 3 prosenttia (Taulu 4).

Tyypillisimmät alaikäisten tekemät omaisuusrikokset olivat varkausrikokset ja omaisuuden vahingoittaminen. Varkauksien ja näpistämisten osuus oli yli 40 prosenttia, törkeiden varkauksien ja murtojen yli viidennes sekä omaisuuden vahingoittamistapausten osuus noin 10 prosenttia kaikista alaikäisten tekemistä rikoksista.

Suurimman valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneiden rikosten ryhmän muodostivat poliittarikokset (järjestysrikokset). Yksilöön kohdistu-

neiden rikosten kohdalla syyllistyivät alaikäiset eniten pahoinpitelyihin, joiden osuus oli hieman alle prosentin kaikista rikoksista.

Alaikäisten tekemien rikosten kokonaismäärä on tauluissa esitettyjä lukuja suurempi, koska tutkimuksessa on käytetty tilastoyksikkönä vain päärrikosta.

5.3. Syyttämättä jätettyjen asuinkunta ja rikoksen tekokunta

Syyttämättä jätettyjen henkilöiden asuinkunnan ja rikoksen tekokunnan välistä suhdetta pyrittiin tutkimaan vuoden 1971 aineistosta tärkeimpien syyttäjän harkinnasta riippuvien syyttämättä jättämisen perusteiden osalta jakamalla syyttämättä jätetyt kahteen ryhmään sen mukaan oliko rikoksen tekokunta sama kuin henkilön asuinkunta vai oliko rikos tehty muussa kunnassa kuin henkilön asuinkunnassa.

Vähäpätöisen rikoksen nojalla (RVA 15 §) syyttämättä jätetyistä rikoksista oli noin kolme neljäsosaa tehty rikokseen syyllistyneen asuinkunnassa. Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneista rikoksista oli kolmannes tehty muualla kuin syyttämättä jätetyn asuinkunnassa. Omaisuusrikosten kohdalla muodostivat petokset suurimman poikkeuksen yleisestä kaavasta. Petoksista oli tehty lähes puolet muualla kuin syyttämättä jätetyn asuinkunnassa. Muista rikoksista olivat huumausainerikoksista syyttämättä jätetyt 95 prosenttisesti syyllistyneet rikokseensa asuinkunnassaan.

NuorRikL:n perusteella syyttämättä jätetyistä rikoksista oli kolmannes tehty muualla kuin rikosentekijän asuinkunnassa. Omaisuusrikosten osalta oli 80 prosentissa tapauksista syyttämättä jätetyn asuinkunta ja rikoksen tekokunta sama.

6. Syyttämättä jätetyt henkilöt

6.1. Syyttämättä jätettyjen ikä

Vuoden 1971 aineistosta tulostettiin ikätiedot vain vähäpätöisen rikoksen (RVA 15 §) ja nuorista rikosentekijöistä annetun lain perusteella syyttämättä jätettyjen osalta. Näistä tarkastellaan lähemmin vain vä-

höpätöiseen rikokseen syyllistyneitä, koska NuorRikL:n soveltaminen on mahdollista vain 15-17 -vuotiaiden osalta.

Rikosryhmä	Ikä ja sukupuoli							
	15 - 17		18 - 20		21 -		Yhteensä	
	Ms	N	Ms	N	Ms	N	Ms	N
Kaikki rikokset	384	66	165	23	696	99	1245	188
Valt. tai yht.kuntaan kohdist. rik.	34	15	23	3	129	15	186	33
Yksilöön kohdistuneet rikokset	16	1	20	1	99	8	135	10
Omaisuusrikokset	264	41	81	9	230	44	575	94
Muut rikokset	70	9	41	10	238	32	349	51

Vuonna 1971 vähäpätöisen rikoksen takia syyttämättä jätetyistä oli lähes kolmannes 15-17 -vuotiaita, 13 prosenttia 18-20 -vuotiaita ja loput 56 prosenttia yli 21-vuotiaita. Valtioon tai yhteiskuntaan sekä yksilöön kohdistuneisiin rikoksiin syyllistyneet olivat valtaosalta yli 21-vuotiaita, kun taas omaisuusrikoksiin syyllistyneistä oli yli puolet 15-20 -vuotiaita.

Omaisuusrikoksista syyttämättä jätettyjen 15-20 -vuotiaiden suuri osuus selittyy ainakin osittain sillä, että vuonna 1971 selvitettyistä omaisuusrikoksista oli kolmannes 15-20 -vuotiaiden tekemiä. Muista selvitettyistä rikoksista oli 15-20 -vuotiaiden tekemien rikosten osuus hieinan yli viidennes.

Vuoden 1972 aineistosta käsiteltiin kaikkien yli 15 -vuotiaiden syyttämättä jätettyjen henkilöiden ikä. Kuten seuraavasta asetelmasta selviää poikkeaa vuoden 1972 ikäjakautuma jonkin verran edellä esitetystä vähäpätöiseen rikokseen syyllistyneiden ikäjakautumasta.

Rikosryhmä	Ikä ja sukupuoli					
	15 - 20		21 -		Yhteensä	
	Ms	N	Ms	N	Ms	N
Kaikki rikokset	1403	208	3424	372	4827	580
Valtioon tai yht.kuntaan Kohdistuneet rikokset	124	19	497	68	621	87
Yksilöön kohdist. rikokset	190	10	884	58	1074	68
Omaisuusrikokset	777	102	1495	155	2272	257
Muut rikokset	312	77	548	91	860	168

Vuonna 1972 syyttämättä jätettyistä yli 15-vuotiaista oli 15-20 -vuotiaita noin 30 prosenttia, kun vuonna 1971 vähäpätöisen rikoksen takia syyttämättä jätetyistä oli yli 40 prosenttia 15-20 -vuotiaita. Vuonna 1972 oli omaisuusrikoksista syyttämättä jätetyistä yli kolmannes alle 21 -vuotiaita. Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneiden rikosten kohdalla oli alle 21 -vuotiaiden osuus viidennes, yksilöön kohdistuneiden rikosten kohdalla 18 prosenttia ja muiden rikosten kohdalla 36 prosenttia.

Vähäpätöisen rikoksen takia syyttämättä jätettyjen 15-20 -vuotiaiden suuri osuus johtuu ilmeisesti RVA 15 §:n sisällön tulkinnasta siten, että alle 21 -vuotiaiden katsotaan syyllistyvän muita useammin ajattelamattomuudesta, huomaamattomuudesta tai tietämättömyydestä aiheutuneisiin rikoksiin.

Syyttämättä jätetyistä henkilöistä oli vuonna 1972 naisia 12 prosenttia. Naisten suhteellinen osuus on korkea verrattuna syytteeseen pantujen ja tuomittujen naisten osuuteen. Vuonna 1970 oli syytteeseen pannuista ja tuomituista henkilöistä naisia vain noin 7 prosenttia. Tarkasteltaessa eri sukupuolten tekemiä rikoksia havaitaan, että 15-20 -vuotiaiden syyttämättä jätettyjen kohdalla on naisten suhteellinen osuus suurempi kuin miesten.

6.2. Syyttämättä jätettyjen sosiaaliasema

Vuoden 1971 aineistosta tulostettiin yli 15 -vuotiaiden syyttämättä jätettyjen sosiaaliasemaa kuvaavat tiedot väestötilastotoimistossa käytetyn 8-luokkaisen sosiaaliasemaryhmittelyn mukaisina (ks. liite 1).

Sosiaali-ryhmä	Valt. tai yht.kunt. kohd. rik.	Yksilöön kohdist. rikokset	Omaisuus-rikokset	Muut rikokset	Yhteensä
1	13	30	61	33	137
2	100	95	272	143	610
3	208	423	781	267	1679
4	199	261	605	149	1214
5	24	43	51	73	191
6	17	20	73	18	128
7	19	16	56	21	112
8	145	98	482	98	823
Kaikki ryhmät *)	725	986	2381	802	4894

*) Luvut poikkeavat tauluissa 1 ja 2 esitetyistä rikosryhmien summista, koska ryhmittely on tehty vain yli 15-vuotiaiden osalta jättämällä koululaiset pois (koululaisten katsottiin olevan alle 15-vuotiaita).

Syyttämättä jätetyistä kuului yli kolmannes erikoiskoulutuksen saaneisiin työntekijöihin tai vastaaviin ja noin neljännes työntekijöihin, joilla oli vähän tai ei ollenkaan erikoiskoulutusta. Oppilaat ja harjoittelijat sekä opiskelijat ja ne henkilöt, joiden ammatti oli tuntematon olivat syyllistyneet valtaosalta omaisuusrikoksiin. Heidän suhteellinen osuutensa omaisuusrikoksiin syyllistyneistä oli suurempi kuin muihin sosiaaliryhmiin kuuluvien kohdalla.

Kun verrataan syyttämättä jätettyjen sosiaaliasemajakautumaa tuomittujen vastaavaan jakautumaan havaitaan, että syyttämättä jätettyjä on suhteellisesti enemmän kuin tuomittuja sosiaaliryhmissä, joihin kuuluvat vähän erikoiskoulutusta saaneet henkilöt ja sellaiset henkilöt, joiden ammatti oli tuntematon.

Sosiaaliryhmä	Syyttämättä jätetyt vuonna 1971		Tuomitut vuonna 1969	
		%		%
1	2.8		6.9	
2	12.5		19.9	
3	34.3		39.2	
4	24.8		15.7	
5	3.9		6.3	
6	2.6		2.2	
7	2.3		8.0	
8	16.8		1.8	
Kaikkiaan	100.0		100.0	

Saatu tulos selittynee sillä, että em. ryhmiin kuuluu paljon nuoria henkilöitä, jotka eivät ole saaneet erikoiskoulutusta eivätkä ole vielä sijoittuneet pysyvästi mihinkään ammattiin.

Syyttämättä jättämisilmiön soveltamiseroista eri sosiaaliryhmien välillä ei tämän selvityksen perusteella voida tehdä pitkälle meneviä johtopäätöksiä, koska kysymyksessä on vain yhtä vuotta koskeva aineisto, eikä vielä ole tiedossa koko yli 15 -vuotiasta väestönosaa koskevaa vastaavaa sosiaaliryhmäjakautumaa.

Taulu 1. Syyttämättä jätetyt yli 15-vuotiaat rikoksen ja syyttämättä jättämisperusteen mukaan vuosina 1971 ja 1972

Rikos	Syyttämättä jättämisen perusteet											
	Yhteensä		RVA 15 S		NuorRikL		Näytön puut- tuminen		Asianomist. luopuminen		Muu syy	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972
<u>Kaikki rikokset</u>	<u>4988</u>	<u>4827</u>	<u>1245</u>	<u>1224</u>	<u>93</u>	<u>201</u>	<u>998</u>	<u>959</u>	<u>2010</u>	<u>1701</u>	<u>642</u>	<u>742</u>
<u>Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneet rikokset</u>	<u>695</u>	<u>621</u>	<u>186</u>	<u>150</u>	<u>16</u>	<u>14</u>	<u>111</u>	<u>131</u>	<u>313</u>	<u>224</u>	<u>69</u>	<u>102</u>
Virkamiehen väkivalt. vast. tai haitanteko virkamiehelle (RL 16:1,2)	29	44	10	22	-	2	13	8	1	3	5	9
Muut RL:n 16 lukua vastaan tehdyt rikokset (RL 16:3-25)	71	92	40	44	3	6	13	19	5	6	10	17
Siveellisyysrikokset (RL 20:3-9)	40	15	2	1	-	-	7	3	24	7	7	4
Rauhanrikkominen (RL 24)	316	261	26	14	1	2	22	35	256	190	11	20
Asiakirjan väärentäminen (RL 36:3-8)	27	40	19	13	-	-	6	15	-	4	2	8
Politiaarikokset (RL 42,43,44)	92	110	37	44	9	4	22	25	16	9	8	28
Muut valtioon tai yhteiskun- taan kohdistuneet rikokset	120	59	52	12	3	-	28	26	11	5	26	16
<u>Yksilöön kohdistuneet rikokset</u>	<u>1014</u>	<u>1074</u>	<u>135</u>	<u>209</u>	<u>9</u>	<u>7</u>	<u>205</u>	<u>250</u>	<u>557</u>	<u>512</u>	<u>108</u>	<u>96</u>
Pahoinpitely (RL 21:5)	387	581	38	124	2	3	89	145	213	255	45	54
Törkeä pahoinpitely (RL 21:6)	7	6	-	1	-	-	3	3	-	1	4	1
Lievä pahoinpitely (RL 21:7)	423	279	77	64	7	3	60	36	256	159	23	17
Kuolemantuottamus (RL 21:9)	16	19	-	-	-	-	6	13	-	-	10	6

Taulu 1. jatk.

Rikos	Syyttämättä jättämisen perusteet											
	Yhteensä		RVA 15 §		NuorRikL		Näytön puuttuminen		Asianomist. luopuminen		Muu syy	
	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972	1971	1972
Väkisinmakaaminen (RL 20:1)	51	42	-	-	-	-	7	7	43	34	1	1
Muut yksilöön kohdistuneet rikokset	130	147	20	20	-	1	40	46	45	63	25	17
<u>Omaisuusrikokset</u>	<u>2427</u>	<u>2272</u>	<u>575</u>	<u>553</u>	<u>39</u>	<u>67</u>	<u>453</u>	<u>371</u>	<u>1100</u>	<u>942</u>	<u>260</u>	<u>339</u>
Tavallinen varkaus, näpistämäinen (RL 28:1)	413	508	235	254	16	25	91	104	15	9	56	116
Törkeä varkaus, murto (RL 28:2,3)	90	87	29	19	4	7	28	30	3	6	26	25
Kavallus (RL 29:1)	141	86	27	24	-	1	39	28	55	9	20	24
Omaisisuuden vahingoittaminen (RL 35)	1170	978	104	81	4	5	81	35	904	813	77	44
Petos (RL 36:1)	382	382	103	124	2	2	142	122	82	27	53	107
Toisen om. moottoriajoneuvon luvaton käyttö (RL 38:6a)	45	49	11	11	6	10	16	12	-	2	12	14
Muut omaisuusrikokset	186	182	66	40	7	17	56	40	41	76	16	9
<u>Muut rikokset</u>	<u>852</u>	<u>860</u>	<u>349</u>	<u>312</u>	<u>29</u>	<u>113</u>	<u>229</u>	<u>207</u>	<u>40</u>	<u>23</u>	<u>205</u>	<u>205</u>
Alkoholilakirikokset	105	103	41	37	9	20	12	19	-	-	43	27
Rattijuoppous	170	144	-	-	1	1	135	119	-	-	34	24
Huumausainerikokset	61	182	42	75	5	85	12	13	-	-	2	9
Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset	516	431	266	200	14	7	70	56	40	23	126	145

Taulu 2. Vuonna 1971 syyttämättä jätettyjen yli 15-vuotiaiden tekemät rikokset (yhteenveto)

Rikosryhmä	Syyttämättä jättämisen perusteet				Yhteensä	Syyttämättä jätetyt rikokset 1000 syyttäjälle ilm. rikosta kohti
	RVA 15 S	NuorRikl	Näytön puutt.	Asianom. luopum.		

Kaikki rikokset

lukumäärä	1 245	93	998	2 010	4 988	100.0	20.4
%	25.0	1.9	20.0	40.3	100.0		

Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneet rikokset

lukumäärä	186	16	111	313	695	13.9	46.2
%	26.8	2.3	16.0	45.0	100.0		

Yksilöön kohdistuneet rikokset

lukumäärä	135	9	205	557	1 014	20.3	104.7
%	13.3	0.9	20.2	54.9	100.0		

Omaisuusrikokset

lukumäärä	575	39	453	1 100	2 427	48.7	68.5
%	23.7	1.6	18.7	45.3	100.0		

Muut rikokset

lukumäärä	349	29	229	40	852	17.1	4.6
%	41.0	3.4	26.9	4.7	100.0		

Taulu 3. Vuonna 1972 syyttämättä jätettyjen yli 15-vuotiaiden tekemät rikokset (yhteenvedo)

Rikosryhmä	Syyttämättä jättämisen perusteet					Yhteensä	Syyttämättä jätetyt rikosryhmittäin %	Syyttämättä jätetyt rikokset 1000 syyttäjälle ilm. rikosta kohti
	RVA 15 §	NuorRikL	Näytön puutt.	Asianom. luopum.	Muu syy			

Kaikki rikokset

lukumäärä	1 224	201	959	1 701	742	4 827	100.0	17.8
%	25.4	4.2	19.9	35.2	15.3	100.0		

Valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuneet rikokset

lukumäärä	150	14	131	224	102	621	12.9	37.1
%	24.2	2.2	21.1	36.1	16.4	100.0		

Yksilöön kohdistuneet rikokset

lukumäärä	209	7	250	512	96	1 074	22.2	104.9
%	19.5	0.6	23.3	47.7	8.9	100.0		

Omaisuusrikokset

lukumäärä	553	67	371	942	339	2 272	47.1	61.9
%	24.3	3.0	16.3	41.5	14.9	100.0		

Muut rikokset

lukumäärä	312	113	207	23	205	860	17.8	4.1
%	36.3	13.1	24.1	2.8	23.7	100.0		

Taulu 4. Alaikäisenä rikokseen syyllistyneet vuosina 1971 ja 1972.

Rikos	Alaikäisenä rikokseen syyllistyneet 10-14 -vuotiaiden väkiluvun 100 000 kohti	
	1971	1972

Kaikki rikokset 4 975 4 656 1 250

Valtioon tai yhteiskuntaan
kohdistuneet rikokset 318 198 80

Virkamiehen väkivalta. vast.
tai haitanteko virkamiehelle
(RL 16:1,2) 6 - 2

Muut RL:n 16 lukua vastaan
tehdyt rikokset (RL 16:3-25) 34 38 8

Siveellisyysrikokset
(RL 20:3-9) 9 - 2

Rauhanrikkominen (RL 24) 25 15 6

Asiakirjan väärentäminen
(RL 36:3-8) 2 17 1

Politiarikokset
(RL 42,43,44) 147 100 37

Muut valtioon tai yhteiskun-
taan kohdistuneet rikokset 95 28 24

Yksilöön kohdistuneet rikokset 97 70 24

Pahoinpitely (RL 21:5) 42 40 11

Törkeä pahoinpitely (RL 21:6) 5 8 1

Lievä pahoinpitely (RL 21:7) 33 8 8

Kuolemantuottamus (RL 21:9) 1 2 0

Taulu 4. jatk.

Rikos	Alaikäisenä rikokseen syyllistyneet		10-14 -vuotiaiden väkiluvun 100 000 kohti
	Lukumäärä		
	1971	1972	
Väkisinmakaaminen (RL 20:1)	4	3	1
Muut yksilöön kohdistuneet rikokset	12	9	3
<u>Omaisuusrikokset</u>	<u>4 410</u>	<u>4 269</u>	<u>1 108</u>
Tavallinen varkaus, näpistämäinen (RL 28:1)	2 047	2 121	514
Törkeä varkaus, murto (RL 28:2,3)	1 218	1 000	306
Kavallus (RL 29:1)	6	3	2
Omaisuu den vahingoittaminen (RL 35)	512	476	128
Petos (RL 36:1)	19	9	5
Toisen om. moottoriajoneuvon luvaton käyttö (RL 38:6a)	301	368	76
Muut omaisuusrikokset	307	292	77
<u>Muut rikokset</u>	<u>150</u>	<u>119</u>	<u>38</u>
Alkoholilakirikokset	44	31	11
Rattijuoppous	8	3	2
Huumausainerikokset	36	18	9
Muita lakeja ja asetuksia vastaan tehdyt rikokset	62	67	16

Liite 1.

Jako sosiaaliryhmiin ammatin tai oppiarvon perusteella
Indelning i socialgrupper på basen av yrke eller titel
Classification into social groups on the basis of occupation or title

Sosiaaliryhmä Socialgrupp Social group	Määritelmä Definition Definition	Esimerkkejä Exempel Examples
1.	Akateemisen loppitutkinnon suorittaneet henkilöt, suur- yrittäjät ja yritysten johtajat, julkisen ja yksityisen sektorin johtavat toimihenkilöt Personer med akademisk slutexamen, storföretagare och företagsledare, högre tjänstemän inom den offentliga och privata sektorn Graduated persons, employers of larger establishments and managers, higher employees in public and private employment	Agronomi, dipl.insinööri, ministeri, konttoripäällikkö, musiikkiarvostelija, vuorineuvos, toimitusjohtaja Agronom, dipl.ingeniör, minister, kontorschef, musik- kritiker, bergsråd, verkställande direktör Agronomist, engineer, minister (government), office mana- ger, critic of music, counsellor of mining (honorary title given in Finland to industrialists), managing director
2.	Julkisen ja yksityisen sektorin alemmat toimihenkilöt, itsenäiset pienyrittäjät, teknikit, työnjohtajat sekä muut henkilöt, joiden ammattia ei voida rinnastaa sosiaaliryhmiin 1 tai 3 kuuluviin ammatteihin Lägre tjänstemän inom den offentliga och privata sektorn, självständiga småföretagare, tekniker, arbetsledare samt övriga personer vilkas yrke icke är jämförbart med yrkena i socialgrupp 1 eller 3 Lower employees in public and private employment, inde- pendent employers of smaller establishments, technicians, foremen and other persons whose occupations cannot be ranked in the same category as those in the social groups 1 or 3	Agrologi, sähköttäjä, konttoristi, torikauppias, hammas- tekniikko, rakennusmestari, kansakoulunopettaja, sai- raanhoitaja Agrolog, telegrafist, kontorist, torghandlande, tandtekni- ker, byggmästare, folkskollärare, sjuksköterska Agrologist, telegraphist, clerk, market dealer, dental technician, builder, primary school teacher, nurse
3.	Erikoiskoulutuksen saaneet työntekijät, kauppa-apulai- set ja näihin ammatteihin verrattavat Arbetare med specialskolning, butiksbiträden och med dessa yrken jämförbara Labourers having got a special training, shopassistants and related occupations	Sorvari, peltiseppä, kirjansitoja, raitiovaununkuljettaja, mekanikko, vahtimestari, tarjoilijatar, sukeltaja Svarvare, plåtslagare, bokbindare, spårvagnsförare, meka- niker, vaktmästare, servererska, dykare Turner, iron and tinplate worker, bookbinder, motorman (trams), mechanician, porter, waitress, diver
4.	Työntekijät, joilla on vähän tai ei ollenkaan erikois- koulutusta Arbetare med ringa eller ingen specialutbildning Labourers possessing little or no special training	Autonapumies, ikkunapesijä, harjatyöntekijä, kotiapu- lainen, maataloustyöntekijä, metsätyöntekijä, sanoma- lehdenjakaja, pesijätär Bilhjälppkarl, fönstertvättare, borstbindare, hembiträde, lantbruksarbetare, skogsarbetare, tidningskolportör, bykerska Truckmate, washer of windows, brushmaker, domestic, farm worker, forestry worker, newsboy, washerwoman
5.	Itsenäiset maanviljelijät yms. Självständiga lantbrukare o.a.dyläika Independent farmers and other related occupations	Maanviljelijä, maanvuokraaja, kalastaja, minkkifarmari Jordbrukare, arrendator, fiskare, minkfarmare Farmer, tenant farmer, fisher, minkfarmer
6.	Oppilaat ja harjoittelijat Elever och praktikanter Pupils and apprentices	Ammattikoulun oppilas Elev i yrkesskola Apprentice of vocational school
7.	Opiskelijat ja koululaiset Studeraende och skolelever Students and pupils at school	Kauppakorkeakoulun opiskelija Elev vid handelshögskola Students at a commercial highschool
8.	Epämääräinen tai tuntematon ammatti Obestämt eller okänt yrke Unknown or uncertain occupation	Invaliidi, irtolainen, rouva Invalid, lösdrivare, fru Disabled, vagrant, married woman

Ammatinharjoittajat ja entiset ammatinharjoittajat on viety oman nykyisen tai entisen ammattinsa edellyttämään sosiaaliryhmään, vaimot (paitsi avioliitto- ja avioerotilastoissa) ja ilman omaa ammattia olevat lapset mikäli mahdollista miehen vastaavasti isän ja leskivaimot mikäli mahdollista edesmenneen puolison ammatin edellyttämään sosiaaliryhmään.

Yrkesutövare och före detta yrkesutövare har hänförs till den socialgrupp deras nuvarande respektive tidigare yrke förutsätter, barn utan eget yrke och hustrur (utom i giftermåls- och skilsmässostatistiken) har såvitt möjligt fördelats på socialgrupperna på basen av faderns respektive mannens yrke, änkor såvitt möjligt på basen av den avlidne mannens yrke.

Persons engaged in an occupation as well as persons former engaged in an occupation are conveyed to the social groups that correspond with their present or former occupation, children without occupation of their own and wives (except in the marriage and divorce statistics) have if possible been divided into the social groups of their father or respectively their husband, widows are if possible conveyed to the occupation of their deceased husband.